שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

הא מים. לוקח ומי יחרפנו עוד הלכך לא נתכוון לזה אלא להעמידה בידו בחייו ולא לאחר מותו. מ"ד כו': **דמים גזלן.** לאחר שלקחה והכניס בחיים להוציא מיד הלוקח: **הא מים ליה.** נתכוון להעמיד ממכרו אלא בימי חייו שלא יחרפוהו: **אע"ג דמים ניחא ליה.** מעיקרא: **דליקו בהימנותיה.** אפילו לאחר מיתה: **סוף סוף קרו לבייה בני גזלנא.** נמצא שאף לאחר מיתה מחרפין אותו: **וכנה אורתה.** אם [א] קודם שלקח מן הנעלים חזר ומכרה לאיש אחר לבד מן הראשון או הורישה לאחד מבניו או יהבה במתנה ואחר כך לקחה האי ודאי גזלי דעתיה דלאו לאוקמי קמיה לוקח ראשון בעי ולא ניחא ליה דליקוס בהימנותיה שהרי מכרה לשני: **נפלה ליה.** לגזלן בירושה שמתחילה גזלה לאחד ממורישיו ומת הנגזל: **ירושה ממילא הויא.** והא [ב] ליכא למימר ניחא ליה דליקו בהימנותיה דהא לא טרח אחתה דעתא גלי דעתיה דניחא ליה דליקו הלכך הוי כירש דעלמא ומחזר ומוכיח ומוחל מעות ללוקח: **גבייה כחוכו.** לאחר שגזלה ומכר לו ובא לו אצל נגזל ואמר לו הגבה לי מחוסי קרקע שגזלתיך: **אי אית ליה ארעא אחריתי.** לנגזל שיכול לגבות חובו ממנה ואמר ליה כזו שגזלתי אני מפך הא טרח אנתה ואמרינן לאוקמה קמיה לוקח בעי: **יהביה ניהליה במתנה.** נגזל לגזלן: **ועד אימם.** יקחנה מבעלים הראשונים דאמרינן דמשום דניחא ליה דליקו בהימנותיה לקחה: **עד שעת העמדה בדין.** עד שיטרפוה מן הלוקח ויעמידהו בדין אצל משעמד בראשון עד שעת העמדה בדין גלי אדעתיה דלא מהימן הוא ואם לקחה אחרי כן לאו לאוקמיה קמיה לוקח בעי: **עד דמעא אדרכתא לידיה.** עד שיחייבוהו ב"ד לפרוע ללוקח מעותיו ועמד במרדו עד שכתבו פסק דין ונתנו ללוקח על נכסיו של גזלן שבכ"מ שימצאם יחזיק בהן והייגו תשעים יום לאחר שעמד בדין דאמרי בהגזל [בתרא] (ג"ק דף קיב:): **עד דמסחלן יומי דאכרזא.** לאחר שמלא זה קרקע משל גזלן ובא לב"ד והן מכריזין שכל מי שרוצה לקנות קרקע יבא ויקחנה דאמרי בערכין (דף כא:) שוס היתומין שלשים יום [ד]: **מסקיף לה רמי בר חמא.** אהא מה מכר ראשון לשני כו': **פסא.** הא דרך: **כמאמינו.** שאמר לו אני קומך עליך שתתנהג בידי: **גמר ומקני.** כשלקחה מבעלים הראשונים: **מזודתי.** של חיות ועופות ושל דגים: **דכריו קיימין.** לקמן פריך מאי שנא דישא כו': **הא גברא והא חיובא.** הרי אדם גדול וכמוהו תשובתו דקתני לא אמר כלום ולכשירים לא קנה לוקח כיון דהיא שעתא לאו דידיה הוו נכסי אביו ולא אמרינן מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שבבא לידו: **לא ממכא דעתיה.** דלוקח דקאמר מי ימר שיבא מאביו אביו נכסיו במיו: **שלחוה.** להא תיובתא דרב ששת דאומיב אדרב: **אינה גריכה לפנים.** אינה צריכה כדי לתרלה להכניסה לפני בני הישיבה שאין בהן יודע לפרקה. ומשומת הגאונים פורשין לגנאי דליכא קושיא מעליא אל תעלוה לגיו: **הוה עובדא כאומכדיפא.** שדנו דין ברב ואותבינן מהא מתניתין ואמר רב יוסף כו': **משום כבוד אביו.** כשהיה אביו נוסם ונריך מעות לקנותו ונתכריכין ומחזר לכבוד אביו שלא לשהותו בבזיון: משום

מאי גזלינא מינך. ות"ת וכי מכרה נמי מה גזלו והלא צריך להחזיר לו מעותיו וי"ל דמ"מ יקראנו גזלנא כל זמן שלא יפרע לו: **ארצי** קמיה כי היכי דליקום בהימנותיה. משמע דהכי אלכתא מדלא נקט ליסנא דלא נקרייה גזלן ועוד דהלכה כרב אחי דהוא בתראה וגדול בחכמה ובמנין: **האי שטרא חספא בעלמא הוא.** ות"ת ולימא דקני לה כמה שהחזיק בה אחר שקנאה גזלן וי"ל דמשמע ליה משעה שקנאה הגזלן היא של לוקח אע"פ שלא עשה בו שום מעשה ות"ת מעותיו שהיו תחלה מלוה נעשו עתה מכר וי"ל באחרת דלא קנו בכספא ת"ג כמלוה אינו יכול לקנות כדאמרינן פ"ק דקדושין (דף ו:) המקדש במלוה אינה מקודשת ובמכר לא קנה והא דאמר בהאיש מקדש (שם דף מז.) ושוין שבמכר קנה הייגו במלוה שיש לו על אחרים דאז נתשה בעניין זה מקודשת לכ"ע אי לאו דאשה לא סמכא דעתה וילאה שיחזור ויתמול אבל מלוה אשה מחיבת לו אם מוחל לה ומקדשה בה אינה מקודשת דלא נתן לה כלום דמקמי הכי היה ברשותה וכן במכר לא קנה אע"ג דבשמקדשה בהנאת מחילת מלוה היא מקודשת דלא גרע מארוות לה זמנא ואדבר עליך לשלטון דמקודשת וכן במכר אם מכר בהנאת מחילה קונה כמו בהחליף דמי שור בפרה מ"מ לא משמע ליה שהיה מקנה לו בהנאת מחילת מלוה משום דמשמע מיד שלקחה הגזלן קנה לוקח ראשון:

בההיא הנאה דקא סמיך כו'. והוא כאילו ת"ל שדה זו תהא קנויה לך לכשאקחנה:

מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום. ות"ת לימא דרב דאמר כר"מ ובריתא כרבנן וי"ל דלדידן קפיך לתא לן כרב דאיתא פרק לחזו נשך (לקמן דף עב:) דמייתי גמרא טעמא דלא ליקריה גזלנא וניחא ליה דליקו בהימנותיה וסבירא לן כרבנן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכו' ולא נהירא מכח דלחזו נשך (לקמן דף עב:):

קנויה לך מעכשיו. תימה מה צריך מעכשיו כיון דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם אי אפשר לומר דלא יכול לחזור אע"ג דאמר מעכשיו וי"ל דע"מ אם נקרע הטטר או שאבד קודם שלקחה זה דקני כיון דאמר מעכשיו: שדה

הא מית ליה ומאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו ליה בני לוקח גזלנא אלא איכא ביניהו דמית גזלן מאן דאמר ניחא ליה לאיניש דלא לקריוהו גזלן הא מית ליה למ"ד ניחא ליה דליקום בהמנותיה ה"ג אע"ג דמית ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא אלא איכא בינייהו דיהבה במתנה מאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה [א]מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה מאן דאמר ניחא ליה דלא נקריוהו גזלנא א"ל מאי גזלינא מינך: [ב]פשיטא זבנה אורתה ויהבה במתנה לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי [ג]נפלה ליה בירושה ירושה ממילא היא ולאו איהו קא טרח אבתרה גבי איהו בחובו [ד]חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ואמר האי בעינא [ה]לאוקמה קמיה לוקח קא בעי ואי לא זוזי הוא דבעי אפרועי יהבה נהליה [ו]במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כירושה דהא ממילא וחד אמר [ז]מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוי יהיב ליה מתנה להכי טרח וארצי קמיה כי היכי דליקום בהמנותיה ועד אימת ניחא ליה דליקום בהמנותיה אמר רב הונא עד שעת העמדה בדין חייא בר רב אמר עד דמטא אדרכתא לידיה רב פפא אמר [ח]עד דמתחלן יומי אכרזתא מתקיף לה רמי בר חמא מכדי האי לוקח במאי קני להאי ארעא בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא א"ל רבא תהא במאמינו בהתוא הנאה דלא קאמר ליה מידי וקא סמיך עליה טרח ומייתי ליה גמר ומקני ליה מתיב רב ששת [ט]מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין אמר רמי בר חמא הא גברא והא חיובתא אמר רבא גברא קא חזינא ותיובתא לא קא חזינא הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הכא סמכא דעתיה דאזיל טרח ומייתי ליה כי היכי דלא נקרייה גזלנא הכא לא סמכא דעתיה שלחוה לקמיה דרבי אבא בר זבדא אמר להו זו אינה צריכה לפנים אמר רבא זו צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה אמר להו רב יוסף זו אינה צריכה לפנים ואמר ליה אביי צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה הכא לא סמכא דעתיה ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבי יוחנן סיפא מה שאירש מאבא היום משום כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום משום

מסורת הש"ס

א) [דומה לדכסא פליגי ג"כ ר' אחא ורבינא בתגילה כו: וע"ש], ב) [מוספ' דנדרים פפ"ו ופר' תוס' מתוכות לא: ד"ה דאמנה], ג) [והכא. רש"ל], ד) [ע"ש תוס' ד"ה סוסן], ה) [סדר לע"ז], ו) [וע"ע תוס' יבמות לג. ד"ה קניין].

גליון הש"ס

גמ' לאוקמה קמי לוקח קבע. עיין גר"ש פ"ו משנה ג דתרומות: שם שתנה בספר. עיין מגילה כו: וגר"ש רפ"ב דמעשרות:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה זבנה אורתה אם קודם כו'. נ"ב ומבנ"ם פי' אפילו אחר שלקחה (ומש"ש רבינו בח"מ פי' שע"ג פ"ק ג):

מוסף רש"י

מה שאירש מאבא מכור לך כו' לא אמר כלום. דאין אדם מקנה דבר שלא זכה בו (כתובות נא:).

רבינו חננאל

מיהו איצטריכינן לפרושה דחזינן מר זוטרא ורב אשי דאינון בתראי שקלו וטרו לפרושי טעמיה דרב הני מילי בעידנא דקנאה הגזלן מן הגנזל אבל אם נפלה לו לגזלן בירושה מן הגיגול לא אמרי קנאה לוקח או מי שנתנה לו במתנה. וחזינן נמי בפרק איזהו נשך הלכה פלוה ישראל מעותיו של נכרי. תוב התם שקלי וטרו מרימר ורבינא בהא דאמר רבא התם ניתן ליכתב הכא לא ניתן ליכתב אלא הא דתניא לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל [שדה] מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מגנסים משועבדים ושבח גובה מבני חורין ואמרינן אמאי נימא לא ניתן ליכתב. ופרקי' הכי השתא התם אי למאן דאמר ניחא ליה דלא ליקריה גזלן אי למאן דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפיים למרייה ומוקים ליה לשטריה הכא אברוחי אברח ליה מוקים ליה לשטריה ש"מ דהלכתא כוותיה דרב בהאי וסוגיא דשמעתא

עין משפט נר מצוה

קלו א מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ט סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שעד סעיף ח:
קלח ב ג מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעי' ב:
קלט ד מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעי' ג:
קמ ה מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ד:
קמא ו מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעי' ח:
קמב ז מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' ריח סעי' ח:

רבינו חננאל (המשך)

כרב אשי דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. הלא תראה כראתקיף ליה רמי בר חמא פריק ליה רבא ההא במאמינו פירוש בהתוא הנאה דלא אמר ליה ולא מידי [ב] דסמיך ליה ואזיל ומפיים לגנזל וקני ליה מיניה גמר ומקנה ליה והוא דמחזיק בה. והא דאותיב רב ששת הכא הא דתני מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום דקיימא לן אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. היא בתוספתא במסכת נדרים ומפורש בחלמוד ארץ ישראל בכתובות פרק אע"פ מה שאירש מאבא היום מכור לך בלוה לתכריכי אביו מפני שהיה גוסס רזה מי' משום כבוד אביו. מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימים משום כדי חייו. קשיא ליה לרב דאמר מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. ופרקי אביי ורבא הכי הא מתניתא דתנא [בתוספתא] בסוף מסכת נדרים ליכא למימר דסמכא דעתיה דהא כי הדר ביה לא מצי קרי ליה גזלנא לפיכך לא אמר כלום אבל הא דרב דאי לא טרח ומייתי ומוקים לה בידיה מצו קרו ליה גזלנא סמך דעתיה דאזיל וטרח ומוקים לה בידיה כי היכי דלא ליקרייה גזלנא. ואמרי' מה שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ר' יוחנן סיפא דקתני מה שאירש מאבא היום מכור לך דבריו קיימים משום כבוד אביו אמרו חכמים מכיתו מכיתו קיימת. וכבר פירשנוהו בחלמוד ארץ ישראל בלוה בתכריכי אביו פי' כגון שהיה אביו גוסס ומוכר לעשות לו תכריכין וכן מי שאין לו [מה] יאכל משום כדי חייו אמרו חכמים אם אמר מה שתעלה

ב) נלמה לל"ל ומקיק פלוס דאמר דאמר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com